

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

ABIKS TAOTLEJALE

Eesti maaelu arengukava 2014-2020

Loomade heaolu toetus

Taotluse vastuvõtt 2.– 21. maini

Tallinn

Tartu

2018

1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMATOETUSED 2018. AASTAL	3
2. LOOMADE HEAOLU (LHT) TOETUSE NÕUDED	3
2.1. Veised ja vasikad	5
2.1.1. Karjatamise põhitegevus	5
2.1.2. Piimatõugu vasikate põhitegevus	6
2.2. Hobused	7
2.3. Lambad ja kitsed	8
2.4. Sead	9
2.5. Munakanad	11
2.6. Toetatav lisategevus	12
3. TAOTLEMINE	13
3.1. Taotleja andmete kandmine registrisse	13
3.2. Põllumajandusmaa registrisse kandmine	13
3.3. Põldude joonistamine „Minu põllud“ teenuses	14
3.4. Taotluse esitamine	17
3.5. Taotluse täitmine vanas e-PRIAS	18
4. TAOTLUSEL ESITATUD ANDMETE MUUTMINE VÕI TAOTLUSE MENETLEMISE LÕPETAMINE	20
4.1. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist	20
4.2. Taotlusel esitatud andmete muutmine	21
4.3. Taotluse menetlemise lõpetamine (annulleerimine)	21
4.4. Vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud	21
5. TAOTLUSE KONTROLLIMINE	22
5.1. Administratiivne kontroll	22
5.2. Kohapealne kontroll	22
6. TOETUSE VÄHENDAMINE	23
7. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDAMATA JÄTMINE	25
8. TOETUSE MAKSMINE	26
9. OTSUSE VAIDLUSTAMINE	26
10. TOETUSE TAGASINÕUDMINE	26
11. TOETUSE ANDMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE	27
12. LHT TOETUSE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID	27
12.1. Eesti õigusaktid	27
12.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu ning Komisjoni määrused	28
12.3. Muud dokumendid	28

1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMATOETUSED 2018. AASTAL

13. veebruaril 2015. aastal kiitis Euroopa Komisjon heaks [Eesti maaelu arengukava 2014–2020](#) (edaspidi MAK). 2018. aastal saab taotleda järgmisi MAK pindala- ja loomatoetusi (maaeluministri 12.02.2018 määrus nr 8 „2018. aastal „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused“):

1. Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede ehk põllumajanduslik keskkonnatoetus:
  - 1.1. Keskkonnasõbraliku majandamise (KSM) toetus
  - 1.2. Piirkondlik mullakaitse (MULD) toetus
  - 1.3. Piirkondlik veekaitse (VESI) toetus
  - 1.4. Keskkonnasõbraliku aianduse toetus: keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus (KSA) ja keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse ning maasikakasvatuse (KSK) toetus
  - 1.5. Kohalikku sorti taimede kasvatamise (SORT) toetus
  - 1.6. Ohustatud tõugu looma pidamise (OTL) toetus
  - 1.7. Poolloodusliku koosluse hooldamise (PLK) toetus
2. Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise (MAH) toetus
3. Loomade heaolu (LHT) toetus
4. Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav (NAT) toetus
5. Natura 2000 erametsamaa (NAM) toetus

Käesolev „Abiks taotlejale” käsitleb ainult loomade heaolu toetuse taotlemiseks vajalikku infot.

2. LOOMADE HEAOLU (LHT) TOETUSE NÕUDED

Maaeluministri 30. aprilli 2015 määrus nr 56 „[Loomade heaolu toetus](#)“ kehtestab loomade heaolu toetuse andmise tingimused ja korra.

Toetust antakse looma heaolu soodustavate tegevuste elluviimise eest ühe kalendriaasta jooksul.

Toetust võib taotleda nõuetekohaste veiste, vasikate (alla kuue kuu vanune veis), hobuste, sigade, lammaste või kitsede kohta, kelle arv kokku vastab vähemalt kahele loomühikule, või vähemalt 50 nõuetekohase munakana kohta.

Näiteks võib toetust taotleda 5 lamba ja 5 sea kohta, sest loomi kokku on 2,25 loomühikut. Kui soovitakse taotleda toetust munakanade heaolunõuete täitmise eest, siis peab toetust taotlema vähemalt 50 munakana kohta. Kui toetust taotletakse vähemalt 50 munakana kohta, võib teisi loomi olla taotlusel märgitud alla 2 loomühiku.

Loomühikute arvestamise koefitsiendid loomarühmade kaupa on järgmised:

- 1) vähemalt kuue kuu vanune veis 1;
- 2) vähemalt kuue kuu vanune hobune 1;
- 3) vasikas 0,4;
- 4) emis 0,5, muu siga 0,3;
- 5) lammas 0,15;
- 6) kits 0,15;
- 7) munakana 0,014.

Toetust võib taotleda sigade ja munakanade kohta, keda peetakse kohustuseaastal põllumajandusloomade registris registreeritud loomakasvatushoones.

Toetust võib taotleda hobuste kohta, keda peetakse kohustuseaastal põllumajandusloomade registris registreeritud loomakasvatushoones või -rajatises, mis kaitseb loomi halbade ilmastikuolude eest.

Toetust võib taotleda veiste, vasikate, lammaste ja kitsede kohta, kui taotleja peab nimetatud loomarühma kuuluvaid loomi vähemalt kohustuseaasta 1. jaanuarist kuni 1. aprillini ja 1. detsembrist 31. detsembrini põllumajandusloomade registris registreeritud loomakasvatushoones või -rajatises, mis kaitseb loomi halbade ilmastikuolude eest. Lisaks riiklikus [ehitisteregistris](#) registreeritud hoonetele loetakse nõuetekohaseks ka teised katusega ja puidust, kilest või muust sobivast materjalist välispiiretega loomade pidamiseks kasutatavad siseruumiga ehitised.

Toetust ei või taotleda nende loomade kohta, kes võetakse arvesse MAK mahepõllumajanduse toetuse maksmisel või kes on kantud mahepõllumajanduse registrisse mahepõllumajanduslikult peetavate loomadena.

Toetust võib taotleda munakanade kohta, kui taotleja ei pea munakanu puuris, vaid peab kõiki munakanu alternatiivmeetodil põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „[Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“ 4. peatüki 2. jao mõistes.

Toetust võib taotleda munakanade kohta, kui taotleja peab munakanade üle arvestust vähemalt kohustuseaastale eelnenud aasta 1. maist kuni kohustuseaasta 30. aprillini. Arvestust tuleb säilitada vähemalt 2020. aasta lõpuni.

Arvestuses kajastatakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) munakana karja toomise ja karjast välja liikumise kuupäev;
- 2) munakanade kuu keskmine arv karjas;
- 3) andmed munade realiseerimise kohta.

Toetusõigusliku looma puhul järgib taotleja üldisi loomade identifitseerimise, põllumajandusloomade registrisse kandmise ja arvestuse pidamise nõudeid, mis on sätestatud [loomatauditõrje seaduses](#), Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2014. a määruses nr 103 „[Põllumajandusloomade register](#)“ ja põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruses nr 128 „[Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord](#)“.

Toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

Toetust võib taotleda põllumajandusega tegelev füüsiline isik, füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik või juriidilise isiku staatusega ühendus, kes on aktiivne põllumajandustootja.

Nõuetele vastavus

Toetuse saaja peab täitma kohustuseperioodi jooksul oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)“ (HPK) sätestatud nõudeid ning [kohustuslikke majandamisnõudeid](#) (KM). Nõuetele vastavuse süsteem ja nõuded on pikemalt kirjeldatud trükises „[Nõuetele vastavus ja rohestamine 2018](#)“ ning [PRIA kodulehel](#).

2.1. Veised ja vasikad

Toetusõiguslik loom

Toetust võib taotleda veise ja vasika kohta, kes on nõuetekohaselt identifitseeritud ja kelle andmed on nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud, kelle üle peetakse nõuetekohast arvestust ning keda taotleja peab vähemalt taotluse esitamise kalendriaasta (edaspidi *kohustuseaasta*) 2. maist kuni 31. augustini.

Vasikateks loetakse need veised, kes on 2. mai seisuga alla kuue kuu vanused. Veiste ja vasikate kohta toetuse taotlemisel märgib taotleja taotlusele need loomad, kelle kohta toetust taotleb ning keda hoiab karjas vähemalt 2. maist kuni 31. augustini k.a.

Taotlusel märgitud veiste ja vasikate asendamine pidamiseperioodil ei ole lubatud!

2.1.1. Karjatamise põhitegevus

Baasnõuded veiste ja vasikate pidamisel, kui täidetakse karjatamise põhitegevuse nõudeid

Kui taotletakse toetust veiste ja vasikate karjatamise nõuete täitmise eest, on baasnõueteks [loomakaitseaduse](#) § 3 lõike 2 punktis 1, [veeseaduse](#) § 26¹ lõike 8 punktis 5 ning põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „[Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta](#)“ § 15 lõigetes 1 ja 4 sätestatud nõuded:

- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett;
- väliaedik ja karjamaa on looma tervisele ohutud;
- loomale mittesobivate ilmastikutingimuste korral tuleb veist nende eest kaitsta või mitte lasta teda karjamaale;
- loomapidaja kannab põlluraamatusse andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu ning karjamaa asukoha ning pindala kohta.

Piimatõugu vasikate loomarühma kohta võib taotleda toetust kas eespool toodud veiste ja vasikate karjatamise nõuete täitmise eest või piimatõugu vasikate heaolu nõuete täitmise eest. Piimatõuks loetakse järgmised tõud: eesti holstein (EHF), eesti punane (EPK), eesti maatõug (EK), šviitsi (AP), äärširi (FA) ja dzörsi (JER). Kui taotleja täidab vasikate osas mõlemaid nõudeid, tuleb taotluse lisas siiski märkida, milliste nõuete täitmise eest piimatõugu vasikate kohta toetust taotletakse. Taotletavate piimatõugu vasikate puhul tuleb valida sama põhitegevus, st kas loomi karjatatakse või täidetakse piimatõugu vasikate heaolu nõudeid!

Toetatavad karjatamise põhitegevuse nõuded veiste ja vasikate pidamisel

Kui taotletakse toetust veiste ja vasikate karjatamise nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal järgmisi nõudeid:

1) veiseid ja vasikaid karjatatakse karjatamisperioodil, mis kestab vähemalt 1. juunist kuni 31. augustini, karjamaal vähemalt taotlusel märgitud arvul;

2) rohumaad ei tohi üle karjatada.

Karjatatavad loomad ei pea olema samad, kelle kohta taotlusvormil toetust taotleti ja keda taotleja hoiab oma karjas vähemalt 2. maist 31. augustini, kuigi eeldatavasti on asenduse korral tegu vähemalt suures osas samaväärsete loomadega.

2.1.2. Piimatõugu vasikate põhitegevus

Baasnõuded piimatõugu vasikate pidamisel, kui täidetakse piimatõugu vasikate põhitegevuse nõudeid

Kui taotletakse toetust piimatõugu vasikate heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 „[Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“ §-des 3 ja 7 ning § 8 lõigetes 2 ja 4 sätestatud nõuded ja [loomakaitseaduse](#) § 9 lõikes 3 ning põllumajandusministri 23. veebruari 2005. a määruse nr 21 „[Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord](#)“ § 15 lõikes 1 sätestatud nõuded:

- vasikat ei tohi pidada lõastatult, välja arvatud rühmana ühissulus peetav vasikas, keda võib lõastada korraga kuni üheks tunniks piima või piimasaaduste andmise ning vajaduse korral veterinaarsete menetluste läbiviimise ajaks;
- lõastamisvahend ei tohi põhjustada vasika vigastumist ega lämbumist. Lõõg võimaldab vasikal ilma raskusteta maha heita, lamada ja üles tõusta ning ennast puhastada. Lõastamisvahendeid tuleb regulaarselt kontrollida;
- vasikal ei tohi kasutada suukorvi;
- kui vasikaid peetakse rühmana, siis peab selleks kasutatavas ühissulus olema vähemalt 1,5 m² vaba põrandapinda iga alla 150 kilogrammise vasika kohta, vähemalt 1,7 m² vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kilogrammise vasika kohta ning vähemalt 1,8 m² vaba põrandapinda iga üle 220 kilogrammise vasika kohta;
- vasikat ei tohi pidada üksiksulus, kui ta on üle 8 nädala vanune, välja arvatud veterinaararsti ettekirjutusel seoses looma tervisliku seisundiga või kui vasikaid peetakse majapidamises, kus on vähem kui 6 vasikat või juhul, kui vasikat peetakse teda imetava lehma juures;
- operatsioone ja muid veterinaarseid menetlusi ning loomade mikrokiipimist teeb veterinaararst. Veterinaararsti otsesel juhendamisel ja vastutusel võib operatsioone ja muid veterinaarseid menetlusi teha ka loomaarstiõppe õppekava üliõpilane. Üliõpilase tegevus loetakse selle veterinaararsti tegevuseks, kelle juhendamisel ta tegutseb. Lühiajalisi ja vähest valu tekitavaid lubatud menetlusi võib läbi viia ka vastava ettevalmistusega isik;
- loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta. Arvestuses kajastatakse:
  - 1) looma või loomarühma identifitseerimise andmed;
  - 2) kasutatud ravimi või ravimsööda nimetus ja manustatud kogus;
  - 3) andmed ravimi väljastanud veterinaararsti või apteegi kohta;
  - 4) ravimi manustamise kuupäev ja andmed manustaja kohta;
  - 5) veterinaararsti etteantud manustamisviis ja raviskeem;
  - 6) määratud keeluaeg.

Toetatavad põhitegevuse nõuded piimatõugu vasikate pidamisel

Kui taotletakse toetust piimatõugu vasikate heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal kõigi oma majapidamises peetavate piimatõugu vasikate puhul järgmisi nõudeid:

- 1) kui piimatõugu vasikaid peetakse rühmana, on ühissulus vähemalt 2,0 m² vaba põrandapinda iga vasika kohta ning kogu põrandapind on pehme allapanuga kaetud;
- 2) nudistamisel kasutatakse üldanesteesiast koos analgeesiaga või sedatsiooni koos lokaalanesteesia ja analgeesiaga ning selle kohta on veterinaararsti kirjalik kinnitus, mis sisaldab andmeid nudistatud loomade arvu ja kasutatud ravimite kohta.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest vähemalt kuue kuu vanuse veise kohta on 44 eurot aastas ja alla kuue kuu vanuse veise (*vasikas*) kohta 17,10 eurot aastas.

2.2. Hobused

Toetusõiguslik loom

Toetusõiguslikud on ainult need hobused, kes on nõuetekohaselt identifitseeritud ja kelle andmed on nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud. Erandina ei pea põllumajandusloomade registrisse olema kantud täkid, kes on Eestisse toodud paaritushooajaks. Hobuste kohta peetakse nõuetekohast arvestust ning taotleja peab taotlusele märgitud hobuseid oma karjas vähemalt kohustuseaasta 2. maist kuni 31. augustini. Toetust saab taotleda hobuste kohta, kes on 2. mai seisuga vähemalt kuus kuud vanad.

Taotlusel märgitud hobuste asendamine ei ole lubatud!

Baasnõuded hobuste pidamisel

Kui taotletakse toetust hobuste heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks [loomakaitseaduse](#) § 3 lõike 2 punktides 1 ja 2 ning [veeseaduse](#) § 26¹ lõike 8 punktis 5 sätestatud nõuded:

- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett;
- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale sobiva hoolduse;
- loomapidaja kannab põlluraamatusse andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu ning karjamaa asukoha ning pindala kohta.

Toetatavad põhitegevuse nõuded hobuste pidamisel

Kui taotletakse toetust hobuste heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja järgmisi nõudeid:

1) hobuseid karjatatakse karjatamisperioodil, mis kestab vähemalt 1. juunist kuni 31. augustini, karjamaal vähemalt taotlusel märgitud arvul ja täkkudele tagatakse karjatamisperioodil pääs karjamaale või väliaedikusse;

2) rohumaad ei tohi üle karjatada;

3) ühe hektari rohumaad kohta on kuni 1,4 loomühikut karjatatavaid loomi, võttes arvesse kõik taotleja kasutuses olevad rohumaad, taotleja majapidamises 2. mai seisuga peetavad lambad, kitsed ja mahepõllumajanduse registrisse kantud mahepõllumajanduslikult peetavad veised ning taotlusel märgitud veised ja hobused.

Loomkoormuse arvestamisel võetakse arvesse ainult selle rohumaad pindala, mille kohta taotleja esitab taotlemisel andmed või kohapealse kontrolli käigus kindlaks tehtud tegelik rohumaad pindala, mida taotlejal on õigus kasutada. Juhul kui põldude ja poollooduslike koosluste alade pinnad kattuvad, võetakse rohumaad pind arvesse ühekordselt. Karjatatavate loomadena võetakse arvesse lambad, kitsed ja mahepõllumajanduslikult peetavad veised, vasikad ja hobused, sest neid loomarühmi tuleb seadusandlusest tulenevalt pidada suveperioodil väljas ning tavapraktika kohaselt neid karjatatakse. Lisaks võetakse karjatatavate loomadena arvesse taotlusel märgitud veised ja hobused, keda mahepõllumajanduslikult ei peeta ja keda taotleja karjab seoses LHT taotlemisega.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest vähemalt kuue kuu vanuse hobuse kohta on 40 eurot aastas looma kohta.

2.3. Lambad ja kitsed

Toetusõiguslik loom

Toetust võib taotleda kitse ja lamba kohta, keda taotleja peab kohustuseaasta 2. mai seisuga. Kõik taotleja majapidamises peetavad kitsed/lambad peavad olema nõuetekohaselt identifitseeritud, kitsede/lammaste andmed peavad olema nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud ja kitsede/lammaste üle tuleb pidada nõuetekohast arvestust. Taotleja peab kitsi/lambaid vähemalt kohustuseaasta 2. maist kuni 31. augustini.

Toetuse saamise nõudeid tuleb täita kohustuseaastal kõigi loomade osas, kes taotlusel märgitud loomarühma kuuluvad. Puudub kohustus pidada 31. augustini neid samu lambaid ja kitsi, keda taotleja pidas 2. mai seisuga, samuti puudub kohustus hoida karjas lambaid ja kitsi arvul, mis oli 2. mai seisuga PRIA loomade registris, kuid kui taotletakse toetust näiteks mõlemale loomarühmale, siis peab taotlejal olema 31. augustini mõlema loomarühma loomi.

Baasnõuded lammaste ja kitsede pidamisel

Kui taotletakse toetust lammaste ja kitsede heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks [loomakaitseaduse](#) § 3 lõike 2 punktis 1, [veeseaduse](#) § 26¹ lõike 8 punktis 5 ning põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „[Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta](#)“

§ 7 lõikes 5 ja § 11 lõigetes 1, 3 ja 5 sätestatud nõuded:

- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett;
- loomapidaja võtab kasutusele meetmeid, et kaitsta looma kiskja rünnaku eest;
- karjatamisperioodil tagab lambale ja kitsele pääsu karjamaale või väliaedikusse;
- väliaedik ja karjamaa on looma tervisele ohutud. Teravad esemed on eemaldatud. Piirdeaeda hoitakse korras;
- välitingimustes tuleb lammast ja kitse kaitsta halbade ilmastikutingimuste eest. Üleujutuse ohu korral tuleb loom viia turvalisse piirkonda;
- loomapidaja kannab põlluraamatusse andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu ning karjamaa asukoha ning pindala kohta.

Toetatavad põhitegevuse nõuded lammaste ja kitsede pidamisel

Kui taotletakse toetust lammaste ja kitsede heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal kõigi oma majapidamises peetavate lammaste ja kitsede puhul järgmisi nõudeid:

1) lammaste ja kitsede karjatamiseks kasutatavaid karjamaid vahetatakse 1. juuliks vähemalt ühel korral, välja arvatud laidudel ja väikesaartel karjatamise korral;

2) rohumaad ei tohi üle karjatada;

3) lisaks muule söödale kasvatatakse põllumajandusmaal kitsedele ja lammastele sööda täienduseks ja loomade tervise tugevdamiseks vähemalt viit põllumajanduskultuuri,

*millest vähemalt üks on harilik sigur, harilik leeskputk, aedruut, harilik saialill, suur teeleht, harilik võilill, aedpetersell, piparmünt või harilik palderjan;

*teisteks põllumajanduskultuurideks võivad olla harilik nõiahammas, harilik esparsett, valge mesikas, harilik lutsern, valge ristik, roosa ristik, suvivikk, küüslauk, harilik sibul, naeris, aedporgand, redis, söödakapsas ja aed-mädarõigas.

Ühe lamba või kitse kohta tuleb kasvatada eespool nimetatud põllumajanduskultuure vähemalt 5 m² suurusel alal puhaskultuurina või segus teiste põllumajanduskultuuridega minimaalse põllusuurusega 0,01 ha. Segus kasvatamise korral loetakse nõuetekohaseks põllumajanduskultuur, mida kasvatatakse vähemalt kümnel protsendil põllu pinnast.

Põllu kohta, millele on tehtud märke „LHT ravimtaimed“, ei saa taotleda KSM toetuse raames taotletavat mesilaste korjealade rajamise toetust ning MAH toetust.

Juhul kui taotleja põllumajandusmaal kasvab looduslikult vähemalt viis nõutud kultuuri nõutud mahus ning sellekohane info on esitatud taotluse põldude loetelus (vorm PT50A), siis saab nõude lugeda täidetuks. Silmas tuleb pidada, et poollooduslikul kooslusel kasvavad liigid võetakse arvesse vaid juhul, kui antud kooslusele on moodustatud PRIA põllumassiivide registrisse kantud põllumassiiv (PT50A vormile põllumassiivi number või katastrinumber). Juhul, kui taotlejal ongi ainult püsirohumaad ja poollooduslikud kooslused, millel nõutud mahus ravimtaimi looduslikult ei esine, siis tuleb neid tõesti eraldi külvata või kasvatada. Poollooduslikel kooslustel on liikide külvamine keelatud, samuti ei tohi püsirohumaad üles harida, kuid püsirohumaad uuendamine on lubatud.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest lamba kohta 9 eurot aastas ja kitse kohta 9 eurot aastas.

2.4. Sead

Toetusõiguslik loom

Toetust võib taotleda sigade kohta, keda taotleja peab kohustuseaasta 1. mai seisuga taotlusel märgitud loomakasvatushoones, milles peetavad sead on nõuetekohaselt identifitseeritud, sigade andmed on nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud ja sigade üle peetakse nõuetekohast arvestust. Loomapidaja esitab PRIA-le korra aastas 15. maiks teatise tema peetavate sigade kohta 1. mai seisuga.

Emistele kehtivad samad toetuse nõuded, mis muudele sigadele.

Baasnõuded sigade pidamisel

Kui taotletakse toetust sigade heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „[Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele](#)“ § 10 lõigetes 1 ja 3, § 12 lõikes 1, § 5 lõikes 2, § 19 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuded ning [loomakaitseaduse](#) § 9 lõikes 2 ja põllumajandusministri 23. veebruari 2005. a määruse nr 21 „[Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord](#)“ § 15 lõikes 1 sätestatud nõuded:

- sigade pidamise ruum või ehitis on ehitatud nii, et iga siga saab seal takistusteta maha heita, lamada ja üles tõusta;

- sigade magamisala on puhas ja sealt tuleb tagada vedelate väljaheidete äravool või nende imendumine kohasesse allapanusse. Sigadele peab võimaldama vaba juurdepääsu magamisalale. Magamisalal on kõikidel sigadel võimalus samaaegselt lamada;
- sigade pidamise ruumi või ehitise põrand on paindumatu ja sile, kuid mitte libe, et vältida sigade vigastumist. Tagatud on vedelate väljaheidete äravool või nende imendumine kohasesse allapanusse;
- lubatud on sellised veterinaarsed menetlused nagu loomade kastreerimine, steriliseerimine, sõrgade lõikamine, loomade tätoveerimine ning mikrokiipimine, põrsaste hammaste ja sabade lõikamine ja väliaedikutes peetavate kultide kärssade rõngastamine. Põrsaste sabasid on lubatud lõigata üksnes juhul, kui see on veterinaararsti otsuse kohaselt nende tervise ja heaolu tagamiseks vältimatult vajalik. Keelatud on loomade kastreerimine pikaajast valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil;
- iga haigestunud või vigastatud siga saab vajalikku ravi. Veterinaarabi saamiseks tuleb loomapidajal viivitamata kutsuda veterinaararst. Vajadusel tuleb haige või vigastatud siga teistest loomadest eraldada, paigutades ta ruumi, kus on kuiv allapanu;
- kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamist, kuldi kihvade lühendamist, saba lõikamist, sea kastreerimist meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist ning väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamist võib kooskõlas [loomakaitseaduse](#) § 9 lõikega 3 läbi viia veterinaararst või vastava ettevõtmisega isik, kellel on kohased teoreetilised teadmised ja praktilised oskused. Saba lõikamist ning sea kastreerimist meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist, võib üle seitsme päeva vanusel seal läbi viia üksnes veterinaararst, kes kasutab üldnarkoosi ja lokaalanesteesi;
- loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta. Arvestuses kajastatakse:
  - 1) looma või loomarühma identifitseerimise andmed;
  - 2) kasutatud ravimi või ravimsööda nimetus ja manustatud kogus;
  - 3) andmed ravimi väljastanud veterinaararsti või apteeži kohta;
  - 4) ravimi manustamise kuupäev ja andmed manustaja kohta;
  - 5) veterinaararsti etteantud manustamisviis ja raviskeem;
  - 6) määratud keeluaeg.

Toetatavad põhitegevused sigade pidamisel

Kui taotletakse toetust sigade heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal vähemalt taotlusel märgitud loomakasvatushoones peetavate sigade puhul järgmisi nõudeid:

1) sigadele tuleb tagada sisetingimustes allapanuks põhk või hein, sigade pidamise ruumi põrand on allapanuga kaetud ja lamamisala olema kuiv, puhas ning looma jaoks mugav;

2) alla seitsmepäevaste sigade kastreerimisel tuleb kasutada lokaalanesteesi ja analgeesi või üldanesteesi koos analgeesiaga ning selle kohta on veterinaararsti kirjalik kinnitus, mis sisaldab andmeid kastreeritud loomade arvu ja kasutatud ravimite kohta.

Kaetuks loetakse põrand, kui allapanu all olevat põrandapinda pole näha – selliselt tagatakse loomale kuiv ja mugav lamamisala. Allapanukihti tuleb uuendada sagedusega, mis tagab loomade heaolu, s.t allapanukiht peab olema eelkõige piisavalt kuiv. Tavapäraselt saadakse sigalatest, kus allapanuga on kaetud kogu sulupind, tahesõnnikut. Sügavallapanusõnnikut saadakse juhul, kui rohke allapanuga sõnnik akumuleerub ja eemaldatakse täielikult alles pidamistsükli lõpus. Sellise allapanukoguse kasutamine on võimalik põranda monoliitsel osal. Restpõrandaga sulgudes, kus kasutatakse sõnniku ärajuhtimiseks torustikke, kanalite süsteeme vms, ummistaks suur allapanukogus vedelsõnnikusüsteeme.

Eestis levivasse sigade Aafrika katku nakatunud metssead võivad saastada väljas hoitud allapanu (eriti põllul oleva põhu), samuti karjamaarohu või viljapõllu. Sigade allapanu nõude täitmisel tuleb järgida asjakohaseid bioohutusmeetmeid ning vältida viiruse pääsu loomapidamishoonesse allapanuga. Bioohutusmeetmed, mida loomapidaja peab sigu pidavas ettevõttes seoses sigade Aafrika katkuga rakendama, on toodud põllumajandusministri 23. novembri 2004.a määruses nr 179 „[Sigade klassikalise katku ja sigade Aafrika katku tõrje eeskiri](#)“. Täiendava info saamiseks pöörduge VTA poole.

Juhul kui taotletakse toetust sigade heaolu nõuete täitmise eest, peab taotleja loomataudi ennetamiseks ja allapanu puhtuse tagamiseks rakendama lisaks järgmist bioohutusmeetmet: sööda, allapanu ja muu võimaliku nakkust edasikandva materjali käitlemise korraldamine ning nimetatud materjali korrapärane puhastamine ja desinfitseerimine.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest on emise kohta 42 eurot aastas ja muu sea kohta 24 eurot aastas.

2.5. Munakanad

Toetust võib taotleda taotleja majapidamises kohustuseaastale eelnenud aasta 1. maist kuni kohustuseaasta 30. aprillini peetud munakanade keskmise arvu kohta või väiksema arvu kohta.

Munakanade arv arvestatakse täisarvuna, ümardamine toimub üldiste reeglite kohaselt lähima täisarvuni. Munakanade arv määratakse söötmisspäevade alusel, mis leitakse munakanade karja tuleku ja karjast lahkumise andmete põhjal. Munakana karja tuleku päev loetakse söötmisspäevade hulka, kuid karjast lahkumise päeva söötmisspäevade hulka ei arvestata. Keskmise munakanade arvu leidmiseks kalendrikuus tuleb kõigi karjas olnud munakanade söötmisspäevad summeerida ja see arv jagada kuus olevate päevade arvuga. Keskmise munakanade arv aastapikkusel perioodil leitakse summeeritud söötmisspäevade arvu jagamisel aastas olevate päevade arvuga 365 või liigaastal 366. Munakanaks loetakse põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „[Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“ § 2 punktis 2 kohaselt munemisikka jõudnud kana, keda peetakse toidumunade tootmiseks. Keskmiselt jõuavad kanad munemisikka 4–6 kuu vanuselt. Kui kanu peetakse partiidena, lähtutakse partii munema hakkamise ajast. Kui loomapidaja alustab kanapidamist hiljem kui eelmise aasta 1. mai, siis tuleb munakanade keskmise leidmisel aluseks võtta ikkagi eelpool viidatud aastapikkune periood, mitte ajavahemik, mille jooksul loomapidaja kanapidamisega tegelenud on.

Näide: Loomapidaja ostis 1. juulil 150 tibu. Munemisikka jõudsid kanad novembri alguses. Kuna eelnevalt loomapidajal munakanu ei olnud, siis söötmisspäevi tuleb arvestada alates novembrist (aeg, mil hakati munatoodangut saama) kuni järgneva aasta 30. aprillini. Keskmise arvu leidmine, kui munakanade arv kuue kuu jooksul ei muutu:

Vahemikus 1. november kuni 30. aprill kalendripäevi kokku 181

Söötmisspäevade summa kõigi munakanade kohta: $150 \times 181 = 27150$

Aasta keskmine munakanade arv: $27150 / 365 = 74,38$ ehk 74

Baasnõuded munakanade pidamisel

Kui taotletakse toetust munakanade heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „[Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“ § 13 lõigetes 2 ja 3 ja §-s 14 sätestatud nõuded:

- munakanadele on tagatud piisava suurusega ja teravate servadeta õrred, millel on iga kana jaoks ruumi vähemalt 15 cm. Õrsi ei tohi paigaldada allapanu kohale, õrte vaheline horisontaalkaugus on vähemalt 30 cm ning õrre ja seina vaheline horisontaalkaugus vähemalt 20 cm;
- munakanadele on tagatud vähemalt 250 cm² allapanuga pinda kana kohta, kusjuures allapanu katab vähemalt ühe kolmandiku põrandapinnast;
- munakanade paiknemistihedus alternatiivmeetodil pidamisel on kuni üheksa munakana 1 m² kasutatava pinna kohta.

Toetatavad põhitegevuse nõuded munakanade pidamisel

Kui taotletakse toetust munakanade heaolu nõuete täitmise eest, peab taotleja kohustuseaastal oma majapidamises 1 m² munakanade pidamise ruumi põrandapinna kohta kuni kaheksat kana.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest munakana kohta on 2,37 eurot aastas.

2.6. Toetatav lisategevus

Kui taotletakse toetust koolituse nõude täitmise eest, osaleb taotleja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, loomade heaolu või loomade tervishoiu koolitusel või infopäeval, mis on toimunud enne taotluse esitamise aasta 15. juunit ja mitte varem kui 1. jaanuaril 2015. aastal ning mis on korraldatud MAK 2014-2020 meetme 1 „Teadmussiire ja teavitus“ või MAK 2007–2013 meetme „Koolitus- ja teavitustegevused“ raames. Taotleja säilitab koolitusel osalemist tõendava dokumendi või selle ärakirja vähemalt 2020. aasta lõpuni. Koolitaja esitab PRIA-le andmed taotleja või tema esindaja koolitusel või infopäeval osalemise kohta. Üks füüsiline isik võib ühel koolitusel või infopäeval esindada vaid ühte taotlejat.

Aastatel 2017 kuni 2020 ei ole võimalik taotleda toetust sigade lisategevuse nõude täitmise eest. Lisategevuse nõude kohaselt tuleks sigadele võimaldada pääs välialale, kuid seoses sigade Aafrika katku levikuga tuleb sigu pidada loomakasvatushoones viisil, mis välistab sigade väljas pidamise ja kokkupuute muude loomadega.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär koolituse lisategevuse nõude täitmise eest on 75 eurot taotleja kohta aastas. Koolitusel osalemise eest makstakse toetust taotleja kohta kuni kaks korda MAK programmiperioodi jooksul. See tähendab vähemalt kahe koolituse läbimist. Arvesse lähevad loomade heaolu või loomade tervishoiu koolitused, mis on korraldatud MAK 2014-2020 meetme 1 „Teadmussiire ja teavitus“ või MAK 2007-2014“ meetme „Koolitus- ja teavitustegevused“ raames. Võimalike koolituste kohta leiab infot aadressil www.pikk.ee. Pärast 15. juunit 2018 toimunud koolitusel osalemise eest saab toetust taotleda 2019. aastal. Koolitusel osalemise eest saab toetust taotleda ainult siis, kui taotleja peab põllumajandusloomi ning taotleb LHT toetust ka põhitegevuse nõuete täitmise eest.

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa enne toetuse vähendamiste otsustamist ületab LHT toetuse eelarveaastaks määratud eelarve, rahuldab PRIA kõik taotlused kuni 100 loomühiku ulatuses iga taotlusel märgitud loomarühma kohta, vähendades seda ületava osa puhul

põhitegevuse elluviimise eest toetuse ühikumäära ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral.

3. TAOTLEMINE

Pindalatoetuste taotlusi ja maksetaotlusi võetakse vastu vanas [e-PRIAs](#) 2.-21. maini 2018. a. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg on 22. maist kuni 15. juunini 2018. Hilinenud taotluste puhul vähendatakse toetust 1% iga hilinetud tööpäeva kohta.

NB! Alates 24. aprillist saab kõikidele e-PRIA teenustele ligi ühe „värava“ - PRIA kodulehe kaudu - <http://www.pria.ee/et/ePRIA>. Antud lingi kaudu saate esialgu uude e-PRIAsse, kus pindalatoetuse taotluse täitmiseks valige menüürealalt vaheleht vana e-PRIA. Nii [kodulehelt](#) kui e-PRIA portaalist leiate ka vajalikud juhendid. e-PRIAsse sisenemiseks on kliendil vaja ID-kaarti ja selle PIN-koode. Lisaks on võimalik siseneda Mobiil-IDga.

Täpsema info e-PRIA kohta leiab meie [kodulehelt](#).

3.1. Taotleja andmete kandmine registrisse

Kõik toetuse taotlejad peavad olema kantud PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse.

Kui te ei ole veel PRIA klient või kliendiandmeid on vaja muuta, saate vastavad toimingud teha uues e-PRIA iseteeninduskeskkonnas <http://www.pria.ee/et/ePRIA> teenuses „Kliendi andmed“.

Kui registrisse kantud andmed on muutunud, tuleb esitada registrikande muutmise avaldus 15 tööpäeva jooksul andmete muutumisest arvates. Kindlasti palume üle kontrollida ka oma e-posti aadress PRIA registris. Andmeid saab kontrollida ja muudatustest teatada <http://www.pria.ee/et/ePRIA> teenuse „Kliendi andmed“ abil. Ajakohastatud andmed võimaldavad PRIA taotluste osas täiendavate küsimuste tekkimise korral teiega operatiivselt ühendust võtta.

Uues e-PRIAs tehtud andmete muudatused jõustuvad koheselt, kuid uued andmed jõuavad vanasse e-PRIAsse 2 minuti pärast. St kui vahetult lisatakse/muudetakse kliendi andmeid ja suundutakse vana e-PRIA keskkonna teenuseid kasutama, nt pindalatoetuse taotluse teenus, tuleb arvestada, et muudetud andmeid ei kuvata koheselt, vaid pärast esimest süsteemipoolset taotlusandmete kontrolli.

3.2. Põllumajandusmaa registrisse kandmine

Kui soovite kasutusele võtta põllumajandusmaad, mis ei ole kantud registrisse ning taotleda nendele põllumassiividele järgnevatel aastatel pindalatoetuseid, peate hoolitsema selle eest, et sellised põllumassiivid saaksid kantud eelpool nimetatud registrisse ning esitada PRIA sellekohase avalduse. Avaldus tuleb esitada ka juba registris olevate põllumassiivide piiride muutmiseks juhul, kui olete nt eemaldanud võsatuka, kivihunniku või eelmistest aastatest seisvad silopallid, mis varem olid toetusõiguslikust põllumajandusmaast, mida nüüdseks kasutatakse ja haritakse, välja lõigatud. Uued põllumassiivid võivad nõuda PRIA teostatavat kohapealset kontrolli. Alles pärast avalduste läbivaatamist ja kohapealset kontrolli on PRIA võimalik maad registrisse kanda ning anda põllumassiivile unikaalne numberkood. Uute maade kasutuselevõtmise korral palub PRIA teilt kinnitust maakasutusõiguse olemasolu kohta.

Kinnituses tuleb täpsustada, millise maakasutusõigusega on tegemist. Kui maakasutusõigus tekib kokkuleppe või lepingu alusel, tuleb lisada ka lepingu teise osapoole nimi ja kontaktandmed.

Avalduse esitamiseks on mitu võimalust:

- Elektrooniliselt kasutada vana [e-PRIA](#) teenust „Põllumassiivi ja maastikuelemendi piiri ettepanek“;
- Saata e-kiri e-posti aadressile maa@pria.ee;
- Saata avaldus kirjalikult PRIA põldude registri büroole (Tähe 4, Tartu, 51010);
- Viia avaldus lähimasse PRIA teenindusbürosse.

Teenuse „Põllumassiivi ja maastikuelemendi piiri ettepanek“ põllumassiivide lisamiseks ja põllumassiivide piiride muutmiseks leiate vana e-PRIA portaalist (<https://epria.pria.ee/epria>) teenuste nimekirjast „Pindalatoetuste“ alajaotusest.

Paberavalduse tegemiseks leiate kodulehelt põllumassiivi piiri muutmise avalduse vormi http://www.pria.ee/images/tinybrowser/useruploads/files/Avaldus_pollumassiivide_registrile2.pdf

Juhul, kui soovite HPK määruse § 3 lõigetes 1–7 kirjeldatud maastikuelemendid - põllusaar, metsasiil, puude rida, hekk, kraav, kiviaed – kanda põllumassiivide registrisse ning arvestada need toetusõigusliku põllumassiivi pindala hulka, peate esitama PRIA-le maastikuelemendi kohta, mis põllumassiivi kaardil ei kajastu, andmed ja graafilise materjali asjakohase avaldusega. Selleks saate kasutada vana [e-PRIA](#) teenust „Põllumassiivi või maastikuelemendi piiri ettepanek“. Avalduses palume ära näidata põllumassiivi numbrit ja maastikuelemendi tüüpi ning lisaks märkida nende elementide pindala ja asukoht.

Avalduse kaardil peavad põllud olema selgelt piiritletud. Avaldusele märgitav põld peab olema selgelt eristatav teise maakasutaja või maakasutusviisi suhtes. Seda eelkõige juhul, kui tegu on ühel põllumassiivil asuvate, kuid erinevate põllumajandustootjate kasutuses olevate rohumaadega.

3.3. Põldude joonistamine „Minu põllud“ teenuses

Vana [e-PRIA](#) teenuses „Minu põllud“ saab enne pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse täitmist joonistada põllud ja eelmise aasta põldude andmed üle kontrollida ning vajadusel sisse viia vahepeal toimunud muudatused.

Enne taotlusperioodi algust näidatakse teenusesse „Minu põllud“ eelmisel aastal kindlakstehtud andmeid. Selleks asendatakse taotleja joonistatud põldude piirid ning põldude andmed PRIA kontrollitud ja kindlaks tehtud andmetega. Andmete asendamise eesmärgiks on aidata teil esitada taotlusi õigemate ja uuendatud andmetega. Kui PRIA on andmete uuendamise lõpetanud ja klient pärast seda esimest korda teenusesse siseneb, kontrollitakse kõikidel taotlejatel, kas nende andmetes on kindlaks tehtud andmeid. Nendeks võivad olla:

- kohapealse kontrolli tulemused (GPS mõõdistused);
- kaugseire teel kontrollitud andmed (satellidiipildilt mõõdistused);
- administratiivse kontrolli tulemused (põldude andmete muudatused, sh ka põldude jagunemised massiivide vahel);
- taotleja enda varasemalt tehtud paberil muudatused;
- eelmise taotluse põldude korrigeeritud jooned (põllupiiri on lõigatud ortofoto alusel uuendatud põllumassiivi piiriga);
- Põllumajandusameti kontrollitud andmed.

Kui teil selliseid andmeid esineb, laaditakse „Minu põllud“ teenusesse värske andmete seis. Kõik eelmise aasta põldude andmed asendatakse taotluse esitamise järgse või kindlakstehtud seisuga. See tähendab, et kui olete enne andmete asendamist vahepeal põldude piire muutnud, peate need uuesti joonistama! Asendamine või uuesti joonistamine ei puuduta selliseid põlde, mis ei olnud kantud eelmise aasta taotlusele.

Peale asendamise protsessi lõppemist antakse teile infoteade toimunud muudatustest. Teates on välja toodud muudetud, juurde lisatud ning kustutatud põldude arv. Muudetakse neid eelmisel aastal taotlusel olnud põlde, mille andmed erinevad PRIA andmetest. Põlde lisatakse juurde, kui näiteks kohapealses kontrollis on eest leitud ühe põllu asemel mitu põldu. Teenusest kustutatakse põllud juhul, kui kontrolli tulemusena on põld kokku mõõdetud teise põlluga või on põllul vastav puudus (nt kasutusõiguse puudumine vms).

Andmete asendamisel võivad tekkida olukorrad, kus teil tuleb põllud uuesti joonistada (põllu alla kuvatakse teade „Põld ei ole joonistatud!“). Sellised juhud esinevad, kui eelmise aasta põllu joonistatud pindala on erinev kontrolli tulemusel märgitud põllu pindalast või taotlusel olev pindala ei võrdu viimati taotletud joonistatud pindalaga.

Asendatud põllud eristuvad teistest helesinise taustaga, lisaks on põldudel juures musta värvi infoteade „Põllu andmed on asendatud kindlaks tehtud andmetega!“.

„Minu põllud“ teenuses tuleb võimalikult täpselt joonistada põldude piirid, märkida põldude numbrid ja muu nõutud info. Soovitame kasutada vanas [e-PRIAs](#) ja põlluraamatus ühtset numeratsiooni. e-PRIAs arvestab põllu pindala joonistatud piiride alusel kaardirakendus. Pärast taotluse esitamist põldude muutmisel „Minu põllud“ teenuses tuleb arvestada, et taotluse muudatusavalduse esitamisel jõuavad põldudel tehtud muudatused ka taotluse muudatusavaldusele.

Taotlusel on kohustuslik näidata kõik teie kasutuses olevad vähemalt 0,01 ha põllud. Toetuse taotlemiseks peavad alla 0,30 ha põllud moodustama ühe põllumassiivi piires ühtse vähemalt 0,30 ha suuruse ala.

Põldude joonistamisel on abiks vana [e-PRIA](#) teenuse „Minu põllud“ kasutusjuhend ja teenuse videojuhend, mille leiate PRIA kodulehelt: <http://www.pria.ee/et/ePRIA/Juhendid>.

Kui põldu pole veel „Minu põllud“ nimekirjas, siis on teil vaja „Minu põllud“ teenuses läbida põllu lisamiseks järgmised sammud:

Sisestage „Otsi” lahtrisse põllumassiivi number, katastriüksuse tunnus, katastriüksuse nimi, aadress või koordinaadid. Valige õige põllumassiiv ja vajutage nuppu „Edasi”. Järgmises sammus valige põld ja vajutage „Edasi”. Samas sammus saate soovi korral valida põlluala. Seejärel saate hakata 3. sammus põllupiire joonistama. Kui 2. sammus oli põlluala valitud, siis 3. sammus on moodustatud põllupiir, mida saab vajadusel veel muuta. Kui 2. sammus põlluala ei valitud, siis saab põllupiiri 3. sammus ka ise joonistada. Kui põllu piirid on korras, peate 4. sammus lisama põllu andmed. Automaatselt on täidetud põllumassiivi number ja põllu pindala. Süsteem omistab automaatselt põllule massiivi, katastriüksuse või nullala tunnuse. Põllumassiivi number koosneb 11 sümbolist ja katastritunnus 12 sümbolist. Süsteem arvutab joonistatud põllu pindala, millest on maha arvatud takistuste pindala. Pindala muutmiseks tuleb liikuda tagasi 3. sammu ning muuta põllu piire.

Ise tuleb teil 4. sammus lisada:

- 1) põllu number - sisestage lahtrisse selle põllu kohta põlluraamatusse märgitud number. Võimalusel kasutage sama numbrit, mis oli ka teie eelmise aasta pindalatoetuste taotlusel.

Põllu number võib olla kuni 16 tähemärki pikk, sisaldada ladina tähestiku tähti (st täpitähti ei saa kasutada) ja kõiki numbreid.

2) maakasutuse tüüp – valige rippmenüüst sobiv maakasutuse tüüp:

- põllumajanduskultuurid ja lühiajaline rohumaa (P) - lühiajaliseks rohumaaks loetakse maa, millel kasvatatakse heintaimi kuni 5 aastat. Põllumajanduskultuurid on teraviljad, õli- ja kiukultuurid, kaunviljad, rühvelkultuurid, köögiviljakultuurid ning ravim- ja maitsetaimed;
- mustkesa e kultuurideta kesa (M) - kesa, kus vegetatsiooniperioodil toimub maa ettevalmistamine järgnevate kultuuride külviks ning eelkultuure ei kasvatata. Mustkesa tuleb harida soovitatavalt iga 2-3 nädala tagant, et umbrohutaimed ei kasvaks seal kõrgemaks kui 5 cm. Erandjuhul tulenevalt ilmastikust aktsepteeritakse mustkesana maad, millel umbrohtude kõrgus ei ületa 20 cm ja taimed ei ole jõudnud õitsemisfaasi. Mustkesa kasutamisel ökoalana tuleb järgida rohestamise toetuse nõudeid;
- keskkonnatundlik püsirohumaa (TPR) – püsirohumaa, mis asub Natura 2000 võrgustiku alal ning mille muld on 100% ulatuses turvasmuld. TPR kasutusotstarvet ei tohi muuta ning nimetatud maad ei tohi üles künda. TPR rohukamara uuendamine on lubatud üksnes pealkülvi teel. Rohukamara uuendamisest tuleb PRIAt eelnevalt teavitada. Taotleja, kes on muutnud TPR kasutusotstarvet või on sellise püsirohumaa üles kündnud, peab PRIA määratud tähtjaks selle ala tagasi püsirohumaaks muutma;
- püsirohumaa (PR) - püsirohumaaks nimetatakse kõiki üle 5 aastaseid heintaimede põlde, mille maakasutuse tüübiks on taotlusel põldude loetelus märgitud püsirohumaa (PR). Täpsem info püsirohumaa kohta on kättesaadav PRIA kodulehel: http://www.pria.ee/et/Registrid/Pusirohumaade_sailitamine;
- tagasirajatud rohumaa (TAR) - tagasirajatud püsirohumaad käsitletakse alates tagasirajamisest püsirohumaana. Tagasirajatud püsirohumaad tuleb hoida samal kohal kuni rohumaa vanuselise püsirohumaaks muutumiseni;
- püskikultuurid (PK) – külvikorralised kultuurid, välja arvatud püsirohumaa ja püskikarjamaa, mis võtavad maa enda alla vähemalt viieks aastaks või kauemaks ja annavad korduvat saaki, sealhulgas puukoolid ja lühikese raieringiga madalmets;
- karjatamine väljaspool põllumajandusmaad (KV) - mittepõllumajanduslik maa, millele ei saa toetust taotleda, sest see ei vasta põllumajandusmaa definitsioonile, kuid millel karjatatakse MAH loomi. Märgivad vaid MAH taotlejad, kes karjatavad antud aladel loomi;
- kasvatatav põllumajanduskultuur – iga põllu kohta tuleb rippmenüüst valida üks kultuur vastavalt valitud maakasutuse tüübile. Valides põllumajanduskultuuri, mis vajab täpsustamist taotletavate toetuse nõuete hindamiseks, tuleb teil märkida ka täpsustatud kultuur. Seda saab teha nupu „Täpsustatud kultuur“ alt. Nupp on aktiivne vaid siis, kui tegemist on täpsustamist vajava kultuuriga. LHT toetuse raames tuleb lisaks kultuuri täpsustamisele märkida, mitu protsenti moodustab täpsustatud kultuur kogu põllu pinnast.

3) otstarve/kasutusviis – valige rippmenüüst sobiv otstarve/kasutusviis. (H) Haljassöödaks – haljalt koristatavad taimed haljasmassi saamiseks, k.a haljaskultuurid taastuenergia tootmiseks; (K) Katmikalal – kultuur kasvab katmikalal. Kultuurid, mis kogu

kasvuperioodi või enamiku sellest asuvad kasvuhoonetes, mis on kaetud klaasiga, elastse või jäiga plastiga. ( ) Teraks või avamaal – põllumajanduskultuuri kasvatatakse eesmärgiga jätta teraks ja/või kasvatatakse põllumajanduskultuuri avamaal või madala katte all. Taotlusel kuvatakse „( ) Teraks või avamaal“ valik tühjana.

- 4) kasutusõigus – valige rippmenüüst kas (O) omandis, (KR) kirjalik rendileping, (SR) suuline rendileping, (KV) kasutusvaldus või (M) – muu. Kui suurel põllul on mitu maa kasutamise õiguslikku alust, siis piisab, kui märkida õiguslik alus, millega on hõlmatud suurem osa põllust. Põldu ei pea taotlusel kasutusõiguse alusel osadeks jagama.

Lisaks saate vabatahtlikult märkida, kas tegemist on HS/HK/HV/ENK põlluga ning lisada põllu kirjelduse. HS märgitakse, kui põlde kasutatakse heinaseemne kasvatamiseks. HK märgitakse, kui põlde kasutatakse haljaskesana. HV märgitakse haljasväetisena kasvatatavate taimede puhul haljasmassi muldaviimise aastal. ENK märgitakse, kui põllul kasvatatakse põllumajanduskultuuri energia saamise eesmärgil.

Põldude joonistamisel jälgige, et:

- põld oleks märgitud õigele põllumassiivile;
- põld ei ületaks põllumassiivi piire, va juhul, kui olete veendunud, et üle piiri joonistatud osa on toetusõiguslik;
- põldudest oleks joonistamisel välja jäetud mittetoetusõiguslikud 0,01 hektarist suuremad maaalad (kivihunnikud, võsa, liigniisked alad jms), millel põllumajanduslik tootmine ei ole võimalik. Püsivad objektid (hooned, tiigid jne) tuleb põllu pinnast välja joonistada sõltumata pindalast. Taotlemisel on aluseks eelmise või üle-eelmise aasta ortofotod, millel ei pruugi kõiki mittetoetusõiguslikke objekte näha olla, kuid põllu joonistamisel tuleb need välja jätta.
- maastikuelementide alune pind oleks joonistatud põllu pinna sisse, võttes arvesse maastikuelementide toetusõiguslikkust sõltuvalt maakasutuse tüübist.
- kui põllumassiiv on jagatud, tuleb puuduolevad põllud uuesti joonistada. Põld tuleks nimekirja lisada uue põlluna, kasutades nappu „Lisa põld“.

Soovi korral võite taotlusele kantava põllumajandusmaa pindala looduses ise üle mõõta või tellida mõõtmise sellealast teenust osutavalt isikult. Sel juhul jääb vastutus mõõtmise tulemuste eest teie (taotleja) ja mõõtmise teinud isiku vaheliseks küsimuseks.

e-PRIAs tehakse kontroll enne taotluse esitamist ning kui olete joonistanud põldude pindalad ületavad põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala, antakse teile vastav hoiatus, mis annab võimaluse põllu piiri enne taotluse esitamist parandada.

NB! Ainult põldude joonistamisest toetuse taotlemiseks ei piisa. Joonistatud põllud tuleb taotluste vastuvõtuperioodil lisada taotlusele ning taotlus kindlasti ka esitada.

3.4. Taotluse esitamine

Taotleja saab esitada ühe pindalatoetuste taotluse aastas kõigi oma põllumajanduslike majapidamiste kohta kokku. Pindalatoetuste taotlusi ja maksetaotlusi võetakse vastu vanas [e-PRIAs](#) 2.-21. maini 2018. a. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg on 22. maist kuni 15. juunini 2018. Hilinenud taotluste puhul vähendatakse toetust 1% iga hilinetud tööpäeva kohta.

Pindalatoetuste ja maksetaotluse saate esitada vana e-PRIA kaudu. e-PRIA portaali saate siseneda PRIA kodulehe kaudu (<http://www.pria.ee/et/ePRIA>). Nii kodulehelt kui e-PRIA portaalist leiate ka vajalikud juhendid. e-PRIASse sisenemiseks on kliendil vaja ID-kaarti ja selle

PIN-koode. Lisaks on võimalik siseneda Mobiil IDga.

e-PRIAs näeb klient enda eelmis(t)el aasta(te)l e-PRIA kaudu esitatud taotlusi „Dokumendid“ menüüst „Esitatud“ alt. Seal näete „Pindalatoetuste taotlus (vormid PT50 ja PT50A)“ alt ka alates 2012. aastast muul viisil kui e-PRIA vahendusel esitatud taotlusi ja lisadokumente. Kõik taotlusega seotud dokumendid on nähtavad alajaotuses „Dokumendiga seotud failid“.

Taotlusi saab esitada ka PRIA maakondlikes teenindusbüroodes olevate kliendiarvutite kaudu. Maakondlikus teenindusbüroos kliendiarvuti kasutamiseks ja taotluse esitamiseks soovitame broneerida aja (kodulehel www.pria.ee/reg, infotelefonil 737 7679 või [teenindusbüroo telefonil](http://www.pria.ee/teenindusburoo)). Soovitame seda võimalust kasutada, et vältida järjekorras ootamist. Maakondlikud teenindusbürood on avatud esmaspäevast neljapäevani kl 9.00-16.00. NB! Pindalatoetuste taotlusperioodil on teenindusbürood erandkorras avatud ka reedeti 18. mail ja 15. juunil. Maakondlike teenindusbüroode kontaktandmed leiате PRIA kodulehelt <http://www.pria.ee/et/pria/teenindusbrood>.

PRIA maakondlike teenindusbüroode töötajate ülesandeks on info edastamine, juhendmaterjali jagamine ning e-PRIA teenuste ja kliendiarvuti kasutajate abistamine. PRIA teenistujad ei tohi taotlejaile taotlustele kantavate andmete osas sisulist nõuannet jagada, küll aga võib nende käest küsida teavet üldise informatsiooni, õigusaktide jms kohta.

Põllu- ja maamajanduse konsulendid pakuvad taotlejatele abi pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse täitmisel ning tuge e-PRIA kasutamisel. Täpsemat infot leiате Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistuse kodulehelt aadressil www.pikk.ee.

Vajadusel saab taotlemise ja e-PRIA kasutamise kohta nõu küsida PRIA otsetoetuste infotelefonil 7377 679.

Kui tegemist on taotlusvooru viimase vastuvõtupäevaga ja taotluse esitamine läbi e-PRIA ei õnnestu, palume koheselt PRIAt teavitada infotelefonil 737 7679 või e-kirja teel info@pria.ee taotluse esitamisel tekkinud e-PRIA tehnilisest tõrkest ning esitada taotlus e-PRIA kaudu esimesel võimalusel. Põhjendatud juhtudel taotluse esitamise kuupäev ennistatakse, PRIA teavitab taotlejat kirja teel.

Kui tegemist on hilinenud vastuvõtu viimase päevaga ja taotluse või muudatusavalduse esitamine läbi e-PRIA õnnestu, palume kohe infotelefonil 737 7679 või e-kirja teel info@pria.ee tekkinud e-PRIA tehnilisest tõrkest PRIAt teavitada. Muudatusavalduse esitamise soovi korral tuleb see esitada e-PRIA kaudu esimesel võimalusel. Esialgse taotluse esitamise soovi korral, kui PRIA fikseerib e-PRIA tehnilise tõrke, antakse teile võimalus esitada pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus e-PRIA kaudu. Põhjendatud juhtudel nii taotluse kui muudatusavalduse esitamise kuupäev ennistatakse.

3.5. Taotluse täitmine vanas e-PRIAs

Toetuste taotlejad peavad pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse ja kõik taotluse lisavormid ja taotluse muudatusavaldused esitama vana [e-PRIA](#) kaudu. e-PRIA portaalis on pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse vormi juures personaalselt teile mõeldud lisainfo, samuti toimuvad enne taotluse esitamist eelkontrollid, mis annavad märku võimalikest vigadest teie taotlusel. Soovitame teil kindlasti tutvuda taotluse lõpus oleva koondinfoga.

Taotlusel ja sellele lisatud dokumentidel esitatud andmete õigsuse eest vastutab taotleja. Taotlusvormide täitmiseks on teile abiks [e-PRIA juhendid](#).

LHT toetuse taotlemiseks valige [e-PRIAs](#) taotlusvormide seast „Pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus (vormid PT50 ja PT50A) ning ökoalade loetelu“ ja täitke see.

Kui soovite LHT toetust taotleda, märkige punktis 2.2 „JAH“. Seejärel täitke vajadusel nõuetele vastavuse küsimustik punktis 3.

Nõuetele vastavuse küsimustikus märkige „JAH“, kui:

1) teie valduses on maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudega määratletud maastikuelemente, mida tuleb säilitada;

2) kasutate põllumajandusmaa niisutamiseks põhjavett rohkem kui viis kuupmeetrit või pinnavett rohkem kui 30 kuupmeetrit ööpäevas;

3) teie valduses on üle kolmekuupmeetrisel mahutavusega naftasaaduste hoidmise ehitised;

4) kasutate mineraalväetist;

5) hoiate sõnnikut sõnnikuhoidlas;

6) hoiate sõnnikut aunades;

7) kasutate taimekaitsevahendeid;

Kui tegelete loomsete esmatoodete tootmise ja turustamisega, siis märkige valikuvariantidest (toorpiim, munad, mesi, muu), milliste loomsete esmatoodete tootmise ja turustamisega tegelete.

Kui toodate esmatooteid oma tarbeks, jätke liik märkimata.

Kui tegelete mitteloomsete esmatoodete tootmise ja turustamisega, siis märkige valikuvariantidest (teravili, köögiviljad, muu), milliste mitteloomsete esmatoodete tootmise ja turustamisega tegelete.

Kui toodate esmatooteid oma tarbeks, jätke liik märkimata.

Põldude loetelu vorm PT50A täitmiseks liikuge nupu „Lisa taotlusele põld“ abil teenusesse „Minu põllud“, kus saate põlde joonistada ja/või olemasolevate põldude andmeid muuta ning seejärel põllud taotlusele lisada märkides vasakul veerus põllu(d) ja vajutades nuppu „Lisa taotlusele“. Koos põllu andmetega lisatakse automaatselt ökoalade loetellu kõik joonistatud põlluga kattuvad potentsiaalsed ökoalad.

Kui põllud on taotlusele lisatud ja te soovite taotleda toetust lammaste ja kitsede heaolu nõuete täitmise eest, tehke põldude loetelu veergu 23 (LHT ravimtaimed) märges põldudele, kus kasvatate peatükis 2.3 nimetatud põllumajanduskultuure. Kui nimetatud kultuure ei kasvatata puhaskultuuridena, vaid nad kasvavad segus teiste põllumajanduskultuuridega nt rohumaadel, siis märkige põhikultuurina taotlusele vastav põllumajanduskultuur (näiteks „rohhttaimed“) ning täpsustage kultuurid ja märkige nende osakaalud %. LHT toetuse raames lammaste ja kitsede heaolu nõude täitmise jaoks läheb täpsustatud kultuur arvesse, kui teda on vähemalt 10% põllu pinnast. Põhikultuure muuta ja täpsustatavaid kultuure lisada/muuta saab „Minu põllud“ teenuses põllu joonistamise 4. sammus. Juhul, kui kasvatate kultuuri vähemalt 0,01 ha suurusel pinnal, on see võimalik märkida eraldi põlluna. Kui kasvatate kultuuri väiksemal pinnal kui 0,01 ha, siis märkige kõrvuti asuvad kultuuride kasvualad üheks põlluks, mille suurus peab olema vähemalt 0,01 ha. Kui kasvatate nimetatud kultuure spetsiaalselt lammastele-kitsedele mõeldud segus, märkige põllul kasvatatavaks kultuuriks „Ravim- ja maitsetaimede segu koos muude kultuuridega“ ning täpsustage kasvatatavad kultuurid ja nende osakaalud põllu joonistamise 4. sammus.

Taotluse lõpus tehke märges, kui olete nõus, et otsus tehakse teatavaks elektrooniliselt põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris olevale teie e-posti aadressile. Kui olete pindalatoetuste taotlusel märkinud, et soovite PRIA-ga suhelda elektrooniliselt, siis vaadake ka

rämpsposti. Võib juhtuda, et teie e-post on seadistatud sellisest, et PRIA saadetud e-kirjad jõuavad rämpsposti hulka.

Kui kõik vajalikud andmed on olemas, vajutage nuppu „Edasi“, tutvuge taotluse lõpus oleva koondinfoga ja esitage taotlus.

Kui pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus on esitatud, valige e-PRIAs taotlusvormide seast loomade heaolu toetuse loomade loetelu (vorm MT62C), täitke ja esitage see.

Millised dokumendid tuleb LHT toetuse taotlemiseks PRIAle esitada?

- e-PRIA kaudu „Pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus (vormid PT50 ja PT50A) ning ökoalade loetelu“;
- e-PRIA kaudu loomade heaolu toetuse loomade loetelu (vorm MT62C);

Vajadusel:

- kogu majapidamise/ettevõtte üleandmisega soovituslik vorm „[Teave põllumajandusliku majapidamise/põllumajandusettevõtte üleandmise-ülevõtmise kohta ja taotlus ülevõtjale toetuse maksmiseks](#)“ vana e-PRIA teenuse „Dokumendi üleslaadimine (pindalatoetuste taotluse lisadokumentide esitamiseks)“ kaudu.

4. TAOTLUSEL ESITATUD ANDMETE MUUTMINE VÕI TAOTLUSE MENETLEMISE LÕPETAMINE

Taotlusel esitatud andmeid võib vana e-PRIA kaudu täiendada või lõpetada (annulleerida), esitades taotluse muutmis- või annulleerimisavalduse e-PRIA kaudu.

Kui põllumajandustootjal ei ole võimalik kavandatud tegevusi teha või ilmastiku tõttu ei anna need soovivat tulemust, tuleb esitada sellekohane kirjalik teave 15 tööpäeva jooksul arvates kavandatud tegevusi takistava asjaolu esinemisest, muutes vajadusel taotlusel esitatud andmeid. Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest või toetussumma vähendamisest ja toetusest ilmajäämisest.

4.1. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist

Kui pärast toetuse taotluse esitamist ja enne kõigi toetuse saamise nõuete täitmist, sh nõuetele vastavuse nõuded, läheb kogu põllumajanduslik majapidamine/ettevõtte ühelt omanikult üle teisele, on võimalik toetuse maksmine uuele omanikule. Selleks peab põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üle võtnud isik ülevõtmisperioodil esitama PRIAle majapidamise/ettevõtte ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotlema toetuse maksmist. Ülevõtmisperioodiks, mille jooksul tuleb esitada ka nimetatud dokumendid, on 22. mai kuni 1. september.

Ülevõtmise puhul antakse kõik üleandja toetuse taotlemisega kaasnevad õigused ja kohustused ülevõtjale.

Juhul kui ülevõtmist tõendavaid dokumente eelpool nimetatud ajavahemikul ei esitata, siis makstakse toetus üleandjale, kui toetuse saamise nõued on täidetud.

4.2. Taotlusel esitatud andmete muutmise

Taotlusel esitatud andmete muutmiseks peab taotleja esitama muudatused e-PRIA kaudu. Kuni 15. juunini on võimalik taotlusele loomi lisada või loomade arvu suurendada. Taotluse võib e-PRIA kaudu täielikult või osaliselt tagasi võtta igal ajal kuni:

- kohapealsest kontrollist või PRIA leitud vigadest teadasaamiseni;
- toetuse määramise otsuse tegemiseni.

Taotleja peab PRIAt 15 tööpäeva jooksul kirjalikult teavitama pärast taotluse esitamist tekkinud olulistest muudatustest. Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest, toetussumma täiendavast vähendamisest või sellest ilmajäämisest.

Juhul kui muudatused on tingitud erandlikest asjaoludest või vääramatust jõust, siis taotleja teavitab sellest PRIAt 15 tööpäeva jooksul arvates kavandatud tegevusi takistava asjaolu selgumisest.

4.3. Taotluse menetlemise lõpetamine (annulleerimine)

Taotluse võib e-PRIA kaudu või kirjaliku avaldusega täielikult või osaliselt tagasi võtta igal ajal kuni:

Taotluse saab annulleerida kuni:

- kohapealsest kontrollist või PRIA leitud vigadest teatamiseni;
- toetuse määramise otsuse tegemiseni.

Taotluse annulleerimisel on taotleja samas seisus kui enne taotluse esitamist ehk ta saab esitada uue taotluse järgmisel taotluste vastuvõtmise perioodil.

4.4. Vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud

Vääramatu jõud on asjaolu, mida taotleja ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt ei saanud temalt oodata, et ta kohustuse võtmise ajal selle asjaoluga arvestaks, seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks.

Vääramatu jõuna või erandliku asjaoluna käsitatakse näiteks järgmisi juhtusid:

- taotleja surm;
- taotleja pikaajaline töövõimetus;
- põllumajandusettevõtte olulise osa sundvõõrandamine, kui kohustuse võtmise päeval ei olnud sellist sundvõõrandamist võimalik ette näha;
- raske loodusõnnetus, mis kahjustab tõsiselt põllumajanduslikku majapidamist;
- loomakasvatushoone hävimine õnnetuse tagajärjel;
- kogu või osa põllumajandustootja karja kahjustav loomataud;
- looma surm haiguse tagajärjel;
- looma surm õnnetusjuhtumi tõttu, mille eest toetusesaajat saa vastutavaks pidada.

Vääramatu jõu olemasolu hindamisel võetakse arvesse üksikjuhtudel ilmnunud asjaolusid. Vääramatu jõu tõttu karjast välja läinud looma eest toetust küll ei määrata aga ei rakendata ka loomapõhiseid lisakaristusi. Vääramatu jõud peab olema tekkinud kummagi poole süüta. Näiteks kui taotlejal on maa kasutamiseks sõlmitud rendileping ja rendileandja seda rikub, ei ole tegemist vääramatu jõuga. Lepingu rikkumisel saab taotleja oma õiguste kaitseks pöörduda maakohtusse [tsiviilkohtumenetluse seadustikus](#) sätestatud alustel ja korras.

Vääramatust jõust ja erandlikest asjaoludest tuleb PRIAt teavitada kirjalikult 15 tööpäeva jooksul alates kuupäevast, kui seda on võimalik teha. Teavituse tulemusena on PRIAl võimalik kontrollida

teavituses toodud asjaolude olemust (nt ei ole vääramatuid jõud või erandlik asjaolu tehnika purunemine) ja arvestada sellega toetuse nõuete rikkumise hindamisel. Taotleja peab arvestama, et erandlikest asjaoludest teavitamine võib leevendada tähtjaks nõude täitmata jätmise sanktsiooni, kuid ei vabasta nõude täitmisest ja nõue tuleb täita esimesel võimalusel. Eelnevalt tulenevalt võetakse teavitus menetlusse, mille tulemusena selgub sõltuvalt asjaoludest ka selle mõju toetusele, kuid eraldi vastuskirja võimalike tagajärgede kohta taotlejatele ei saadeta.

5. TAOTLUSE KONTROLLIMINE

Taotluse kontrollimine jaguneb administratiivseks ja kohapealseks kontrolliks. Kontrollitakse, kas taotleja ning tema maa ja loomad vastavad toetusõiguslikkuse ja toetuse saamise ning nõuetele vastavuse süsteemi nõuetele. Lisaks kontrollitakse ka mitmeid nõuetega sätestatud dokumente ja muid haldusmenetluse käigus vajalikke tõendeid ja andmeid.

5.1. Administratiivne kontroll

Administratiivselt kontrollitakse:

- kas looma tõug, liik ja vanus on toetusõiguslik taotletud toetuse jaoks;
- kas LHT taotluselused loomad on kantud põllumajandusloomade registrisse ja neid peetakse registris olevas loomakasvatushoones;
- kas LHT taotlemisel lammastele ja kitsedele on taotleja märkinud taotlusele põllud ja täpsustanud põldudel lammaste-kitsede jaoks nõutud põllumajanduskultuure ja märkinud nende osakaalud;
- LHT lisatoetuse taotlemise korral kontrollitakse koolituste läbimise nõude täitmist;
- nõuetele vastavuse süsteemi osas taotleja loomadega seotud sündmustest teavitamist ning loomade identifitseerimist ja registreerimist registri andmete alusel;
- nõuetele vastavuse raames maastikuelementide säilitamiskohustuse täitmist.

Kui administratiivse kontrolli käigus avastatakse märke võimalikust nõuete rikkumisest, viiakse läbi järelkontroll mistahes teise asjakohase menetluse abil ja vajaduse korral kohapealne kontroll, või saadetakse järelepärimine taotlejale.

5.2. Kohapealne kontroll

Kohapealsed kontrollid algavad pärast taotluste vastuvõttu ning kestavad vajadusel aasta lõpuni. Kohapealseid kontrole tehakse kontrollvalimite alusel.

Kui taotlejale on kohapealsest kontrollist ette teatatud, peab ta hoidma sellesse loomarühma kuuluvat looma, kelle kohta ta toetust taotleb, selliselt, et oleks võimalik kontrollida:

* veise, vasika, kitse ja lamba kõrvamärkide olemasolu ja identifitseerimisnumbreid;

* hobuse transpordri numbrit, juhul kui hobusele on paigaldatud transponder, muul juhul hobuse välimikku.

Kohapealses kontrollis peavad olema kättesaadavad järgmised dokumendid: põlluraamat(ud), maa kasutusõigust tõendav dokument, munakanade üle peetav arvestus, sigade üle peetav arvestus, karjaraamat, hobuse pass või põlvnemistunnistus, veisepass, loomade ostu/müügi dokumendid, tapasertifikaadid, veterinaartõendid, volitatud veterinaararsti kirjalikud kinnitused, ravimi- ja söödaarvestus.

VTA kontrollib kohapeal LHT taotlejate loomadel identifitseerimise ja registreerimise nõudeid ning loomapidamise nõuetekohasust toetuse saamiseks.

PRIA kontrollib toetuse nõudeid (lammaste ja kitsede karjatamiseks kasutatavaid karjamaid vahetatakse; lammastele ja kitsedele kasvatatakse sööda täienduseks ja looma tervise tugevdamiseks vähemalt 5 määrukses loetletud kultuuri; rohumaad ei tohi üle karjatada).

Kui taotlejal on karjatatavaid põlde, siis kontrollitakse põldude pindalaid samamoodi, nagu teistel pindalatoetustel. Pindalaid kontrollib PRIA. Kohapeal kontrollitakse, kas kultuur, maakasutus ja pindala vastavad taotletule ning kas toetuse saamise nõuded on täidetud. PRIA võib kasutada kohapealsete kontrollide läbiviimiseks ka ATVsid. ATV kasutamisest antakse taotlejale eelnevalt teada.

Maa kasutusõigust kontrollitakse kohapealse kontrolli käigus, kuid kasutusõiguse puudumine võib selguda ka halduskontrollis.

Põllu pindala mõõdetakse vajadusel kas GPSiga mööda toetusõigusliku põllumajandusmaa ja põllumajanduskultuuri piiri või kaugseire teel arvutis kõrgresolutsiooniga (0,5-0,6 m piksliga) piltidelt, kontrollides põllumajandustootja taotletud pinna vastavust tegelikule olukorrale. Kui taotleja või tema esindaja viibib kohapealse kontrolli juures, näitab ta vajadusel järelevalveametnikule ette põllu piiri.

Visuaalselt kontrollitakse, kas HPK raames säilitamisele kuuluvad maastikuelemendid, mis on arvestatud põllumajandusmaa pindala hulka, vastavad kehtestatud parameetritele (sõltuvalt maastikuelemendi tüübist kontrollitakse selle suurust, laiust, kõrgust või pikkust jms) ja asukohale ning kas põllu maakasutus vastab maastikuelemendiga seotud maakasutusele (nt kas põllusaar asub põllumaal – maakasutus P või M). Erinevuste leidmisel maastikuelemendid mõõdistatakse ning mittevastavad maastikuelemendid arvestatakse põllu pindalast välja.

Nõuetele vastavuse kontrolli tehakse aastaringelt. VTA, Põllumajandusamet (PMA) ja Keskkonnainspeksioon (KKI) kontrollivad kohapeal kohustuslike majandamisnõudeid. PRIA kontrollib kohapeal HPK nõuete täitmist juhul, kui taotlejal on põllumajanduslikku maad. KKI kontrollib lisaks ka HPK määrukses toodud veekaitse nõudeid.

Toetuse nõuete rikkumist hinnatakse vastavalt selle raskusele, ulatusele ja kestusele. Hindamine toimub hindamismaatriksite alusel, mis avaldatakse [PRIA kodulehel](#). Kohapealset kontrolli läbiviiv teenistuja võib rikkumise hindamisel kasutada kaalutlusõigust ja anda hindamismaatriksist erinevaid punkte.

Kohapealsetes kontrollis täidetakse kontrollaruanne koos lisadega, kuhu ka taotlejal on võimalik lisada omapoolsed märkused. Kontrollaruande allkirjastavad inspektor ja taotleja või tema volitatud esindaja. Kontrollaruande allkirjastamisega tõendab taotleja või tema esindaja kohapealse kontrolli toimumist ja et on tutvunud kohapealse kontrolli raames tuvastatud leidudega. Kui kohapealsetes kontrollis on tuvastatud eiramisi või on mõõdetud põldusid, siis saadetakse taotlejale postiga kontrollaruande koopia. Taotleja soovil võib kontrollaruande koopia saata ka taotleja aruandele märgitud e-posti aadressil. Kui taotlejal on pretensioone kohapealse kontrolli läbiviimise või kohapealse kontrolli tulemuste kohta, siis saab ta need esitada 15 kalendripäeva jooksul arvates kontrolli toimumisest või kontrollaruande koopia kättesaamisest.

6. TOETUSE VÄHENDAMINE

Toetuste vähenduse arvestamine toimub vastavalt [komisjoni määrusele nr 640/2014](#).

Kui taotlusel märgitud loomade arv erineb kindlaksmääratud loomade arvust.

Taotlusel esitatud ja kindlaksmääratud loomade vahe	Toetuse määra vähendamine
Kindlaksmääratud loomade arv taotleja karjas on suurem kui taotlusel esitatud loomade arv.	Toetus määratakse taotluses märgitud loomade andmete alusel.
Taotlusel esitatud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahe on kuni kolm looma.	Toetust vähendatakse kindlaksmääratud loomade arvu järgi määratud protsendi* võrra
Taotlusel esitatud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahe on suurem kui kolm looma ja määratud protsent* ei ületa 10.	Toetust vähendatakse kindlaksmääratud loomade arvu järgi määratud protsendi* võrra.
Taotlusel esitatud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahe on suurem kui kolm looma ja määratud protsent* on suurem kui 10, kuid ei ületa 20.	Toetust vähendatakse kindlaksmääratud loomade arvu järgi kahekordse määratud protsendi* võrra.

* **Määratud protsent** – vähendamise aluseks on protsent, mille arvutamiseks jagatakse taotluses märgitud loomade arv, mille osas on avastatud eeskirjade eiramisi, kindlaks määratud loomade arvuga ja korrutatakse saajaga.

Näide: Kui taotleja taotles LHT toetust 100 hobuse kohta, kuid kohapealses kontrollis selgus, et hobuseid on karjas alles 90, siis leitakse erinevuse protsendivahemik järgmiselt:
 $10/90 \times 100 = 11\%$. Kuna taotlusel esitatud hobuste arv on kontrollimisel selgunud hobuste arvust suurem üle 3 looma ja loomade arvu erinevus ületab 10%-i, aga jääb alla 20%-i, siis vähendatakse toetussummat kindlaksmääratud loomade arvu järgi kahekordse määratud protsendi* võrra.

Toetuse vähendamine taotluse hilinenult esitamise eest

Kui taotlus esitatakse hilinenult ajavahemikul 22. maist 15. juunini 2018. a, vähendatakse toetust 1% iga hilinenud tööpäeva kohta.

Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu

Nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumisest tulenevad vähendamised on lahti seletatud [nõuetele vastavuse trükises](#).

Nõuetele vastavuse süsteemi mistahes nõude rikkumise korral vähendatakse kõiki taotletud toetusi, millele nõuetele vastavuse süsteem kehtib. Nõuded kehtivad kalendriaasta järgi - kui mõne nõude rikkumine tuvastatakse 2018. a, siis vähendatakse ka 2018. a taotletud pindala- ja/või loomatoetusi.

Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete ja kohustuslike majandamisnõuete järgimise puhul hinnatakse leitud rikkumiste korral, kas tegemist on hooletusest või tahtlikkusest tingitud rikkumisega, rikkumise raskust, püsivust ning ulatust ning kas on kergendavaid asjaolusid.

Hindamine toimub hindamismaatriksite alusel, mis avaldatakse [PRIA kodulehel](#). Rikkumise tõsidust, ulatust ja püsivust hinnatakse kuni 4 punkti skaalal. Koondhinde saamiseks liidetakse punktid ja vastavalt punktisummale leitakse toetussumma vähendamise protsent.

Kui rikkumine tuleneb põllumajandustootja hooletusest, on üldreeglina vähendamise ulatuseks 3% kogusummast. PRIA võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrollaruandes esitatud hinnangu alusel siiski otsustada, kas seda protsenti vähendada 1%-ni või suurendada 5%-ni. Lõpliku vähendusprotsendi kujunemisel arvestatakse, kas rikkumised on tuvastatud samas või erinevates valdkondades. Juhul, kui rikkumised on tuvastatud samas valdkonnas (näiteks on tuvastatud erinevad nõude rikkumised heade põllumajandus- ja keskkonnanõuete kontrollis), läheb arvesse suurim valdkonna rikkumine. Erinevate valdkondade nõuete rikkumised liidetakse, kui maksimaalne vähendamine esimesel rikkumise aastal on siiski 5% toetussummast.

Kui nõuetele mittevastavus on olnud taotleja poolt tahtlik, on vähendamise ulatuseks üldreeglina 20%. PRIA võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrolliaruandes esitatud hinnangu alusel siiski otsustada vähendada seda protsenti, kuid mitte alla 15%, või vajaduse korral suurendada seda 100%-ni toetuse kogusummast.

Kui taotleja on kolme järjestikuse kalendriaasta jooksul vähemalt kahel kalendriaastal rikkunud sama nõuet või standardit, siis korrutatakse esimese korduvuse puhul kindlaksmääratud vähendusprotsent kolmega. Edasiste korduvate rikkumiste puhul korrutatakse eelmise korduva rikkumise vähendusprotsenti kolmega. Kui korduvuse arvutamisel on jõutud 15%-ni, teavitab PRIA taotlejat, et sama nõude rikkumise veelkordsel kindlakstegemisel käsitletakse seda tahtliku nõude rikkumisena ning toetust vähendatakse tahtliku rikkumise vähendamise määraga.

Toetuse vähendamine toetuse saamisest teavitamise nõude rikkumise tõttu

Toetuse saamisest teavitamise nõude rikkumisel vähendatakse toetust vastavalt [PRIA kodulehel](#) olevale hindamismaatriksile.

7. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDAMATA JÄTMINE

PRIA peadirektor otsustab LHT toetuste taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise hiljemalt 10. veebruariks 2019. a

Määratud toetuse kohta leiate teabe e-PRIA portaalist. Määratud toetussummad avalikustatakse ka PRIA kodulehel <http://www.pria.ee> 10 tööpäeva jooksul arvates otsuse tegemisest. Toetuse vähendamise või taotluse rahuldamata jätmise otsusest teavitab PRIA teid kirjalikult, saates käskkirja väljavõtte üldjuhul 10 tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist. Kui olete pindalatoetuste taotlusel märkinud, et soovite saada otsuse elektrooniliselt, siis paberil saatmist ei toimu. Otsusega saate tutvuda vana e-PRIA portaalis valdkonna „Dokumendid“ alt vahelehel „Saabunud“. Teavitust ei saadeta taotlejale, kelle toetust ei vähendata.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui:

- taotleja ei võimalda läbi viia kohapealset kontrolli;
- taotleja ei vasta kohustuseaastal konkreetse toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele;
- taotleja on taotlusele märkinud tegelikust nõuetekohasest tuvastatud loomade arvust üle 20% suurema loomade arvu, sel juhul jääb taotleja loomagrupi osas toetusest ilma. Kui erinevus on üle 50%, arvatakse taotleja lisaks veel üks kord järgneva kolme aasta jooksul toetusesaajate hulgast välja tuvastatud loomade arvu erinevusele vastava summa ulatuses;

- taotleja rikub toetuse baas- või toetatavaid nõudeid ulatuses, mis üksi või koosmõjus vähendavad toetuse summa nullini;

[HPK](#) nõuete rikkumise äärmusliku ulatuse, raskusastme või kestvuse korral või kui esineb korduvaid ränki nõuete rikkumisi, jäetakse taotlus lisaks taotlusaastale ka järgmisel aastal rahuldamata toetuse osas, millele nõuetele vastavuse nõuded kehtivad.

8. TOETUSE MAKSMINE

LHT toetus makstakse välja hiljemalt 30. juuniks 2019. aastal.

NB! Arveldusarve numbri või konto omaniku nime muutumisest palume taotlejal kohe PRIAt teavitada. Vastasel juhul ei ole võimalik toetussummat üle kanda. Andmeid on võimalik muuta uue e-PRIA iseteeninduskeskkonna <http://www.pria.ee/et/ePRIA> teenuses „Kliendi andmed”. Vana e-PRIA teenuses „Maksed ja võlgnevused“ on igal taotlejal võimalik vaadata oma kõige täpsemat ja uuemat finantsuhete seisu PRIAga. Näha saab kliendile tehtud/tehtavaid makseid ja kõiki võlgnevusi. Maksete leheküljel on vaikinisi toodud kliendi maksed viimase aasta jooksul. Samuti on toodud ka need maksed, mis tehakse tulevikus (makse kuupäev on kas täidetud tuleviku kuupäevaga või on täitmata). Sel kuupäeval, kui PRIA finantsosakond on omalt poolt tellinud riigikassast raha kliendile väljamakseks (reeglina 2-7 päeva jooksul), saab väljamakse kuupäev kliendile e-PRIAs nähtavaks. Kui kuupäev on e-PRIAs nähtav, siis sel päeval ka toetusraha kliendi arvele laekub.

Põllumajandustoetuste maksustamisest saab infot Eesti Maksu- ja Tolliametilt.

9. OTSUSE VAIDLUSTAMINE

Kui te ei ole PRIA otsusega nõus, on teil võimalus esitada [haldusmenetluse seaduse](#) nõuetele vastav vaie PRIA peadirektorile, põhjendades omapoolset seisukohta. Vaie tuleb edastada 30 kalendripäeva jooksul pärast haldusakti kättesaamist aadressil Tähe 4, Tartu 51010. Vaide põhjal vaadatakse taotlus uuesti üle ja tehtud otsusest teavitatakse teid kirjalikult.

Tulenevalt [haldusmenetluse seaduse](#) § 76 lõikes 2 sätestatu kohaselt märgitakse vaides:

- 1) haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud;
- 2) vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
- 3) vaidlustatava haldusakti või toimingu sisu;
- 4) põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi;
- 5) vaide esitaja selgelt väljendatud nõue;
- 6) vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust;
- 7) vaidele lisatud dokumentide loetelu.

Vaidele kirjutab alla selle esitaja või tema esindaja. Vaide esitaja esindaja lisab volikirja või muu volitust tõendava dokumendi, kui seda ei ole varem esitatud.

10. TOETUSE TAGASINÕUDMINE

Kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et taotleja on esitanud valeandmeid, eelmiste aastate toetus on välja makstud alusetult, peab ta saadud toetuse summa tagasi maksma.

Kohustus(t)e lõpetamisest seoses põllumajandusliku tegevuse lõpetamisega tuleb PRIAt teavitada vabas vormis avaldusega taotluste vastuvõtmise perioodil 2.–21. maini 2018. [ELÜPS](#) § 111 lg 5 alusel jäetakse toetus taotlejalt tagasi nõudmata, kui tagasinõutav summa ei ületa 100 eurot.

Tulenevalt kehtivatest põllumassiivi identifitseerimissüsteemi ajakohastamise nõuetest (kord 2 aasta jooksul tehakse uued ortofotod) ja kohapealse kontrolli valimi suurusest (5% taotlejatest), on kehtestatud alusetult väljamakstud toetussummade tagasinõudmiseks kuni 10-aastane tähtaeg. Tagasimakse kohustust ei kohaldata, kui ajavahemik toetuse maksmise kuupäevast kuni kuupäevani, mil pädev asutus toetuse saajat esimest korda makse alusetusest teavitab, on pikem kui kümme aastat.

11. TOETUSE ANDMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE

Toetuse saaja on kohustatud teavitama avalikkust toetuse andmisest ja kasutamisest, et asjakohane toetatav objekt või tegevus on viidud ellu või viiakse ellu Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist. Juhul kui toetuse saajal on olemas toetatava objekti või tegevusega seotud veebileht, tuleb sellel avaldada MAK logo ja Euroopa Liidu embleem ning esitada objekti või tegevuse lühikirjeldus. Toetuse teavitamisega seonduv on reguleeritud [maaeluministri 22.12.2015 määrusega nr 26](#). Täiendav info on PRIA kodulehel http://www.pria.ee/et/oluline-info/vaade/tahistamine/mak_uus/

12. LHT TOETUSE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID

Kõigi õigusaktide puhul palume arvestada, et lisaks akti nimetuses olevatele esialgsetele kuupäevadele võib neis olla hilisemaid muudatusi. Õigusakte elektroonilisest Riigi Teatajast lugedes palume valida hetkel kehtiv versioon.

12.1. Eesti õigusaktid

- [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus \(ELÜPS\)](#)
- Maaeluministri 12. veebruari 2018. a määrus nr 8 „[2018. aastal „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused](#)“
- Maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrus nr 56 „[Loomade heaolu toetus](#)”
- Maaeluministri 17. aprilli 2015. a määrus nr 32 „[Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus](#)“
- Põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määrus nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)”
- Maaeluministri 22. detsembri 2015. a määrus nr 26 „[Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi \(EAFRD\) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020](#)“
- [Veeseadus](#)
- [Haldusmenetluse seadus](#)
- [Loomakaitseseadus](#)
- [Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus](#)
- [Loomatauditõrje seadus](#)
- Põllumajandusministri 21.12.2009 määrus nr 128 „[Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord](#)“
- Põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määrus nr 59 „[Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)”
- Põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määrus nr 78 „[Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“

- Põllumajandusministri 23. veebruari 2005. a määrus nr 21 „[Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord](#)“
- Põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määrus nr 91 „[Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta](#)“
- Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2014. a määrus nr 103 „[Põllumajandusloomade register](#)“

12.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu ning Komisjoni määrused

- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1305/2013](#), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548);
- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1306/2013](#) ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/200, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 809/2014](#), 17. juuli 2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega;
- [Komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) nr 640/2014](#), 11. märts 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas;
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 808/2014](#), milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68);

12.3. Muud dokumendid

- European Commission guidance document ([DSCG-2014-32 FINAL- Rev3 FINAL](#)) ON-THE-SPOT CHECKS ACCORDING TO ART. 24, 25, 26, 27, 30, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 OF REGULATION (EU) NO 809/2014 AS AMENDED BY REGULATION (EU) 2015/2333 CLAIM YEAR 2017, GUIDANCE FOR ON-THE-SPOT CHECKS (OTSC) AND AREA MEASUREMENT1;

Käesolev juhend on koostatud abistavaks materjaliks toetuste taotlemisel. Juriidiliseks aluseks toetuste taotlemisel ja kasutamisel on õigusaktid.